

Identitāte un laimēts mākslā

Temata apguves mērķis:

- veidot pašportretu paša izvēlētā tehnikā ar savai personībai raksturīgām iezīmēm;
- izmantot iedvesmai mākslas darbus un plašsaziņas līdzekļos lietotus paņēmienus;
- pārbaudīt un apstrīdēt apgalvojumus par populāru cilvēku personību identitāti.

Imants Lancmanis. Pašportrets pie ābolu vainaga. 2011.
Audekls, eļļa, 115×88 cm. Zuzānu kolekcija. Publicitātes foto.

Izstādes apraksta fragmentā ir pastāstīts, kā mākslinieks simboliski atveido vairākas savas identitātes. Šis fragments var palīdzēt saprast, kā pašportretā atklāt savu identitāti.

“Pašportrets pie ābolu vainaga” ir mākslinieka alegorisks pašportrets. Tas ir autora daiļrades kredo. Pašportrets ir kā paraksts, atslēga uz mākslinieka realitāti. Vispirms gaisma no labās puses izgaismo pārgriezto ābolu centrā un no ābola ārā krītošo sēkliņu. Ap ābolu ir ābeļzaru vainags. Vainags parāda pilnu gada ciklu no pumpura caur ziedu līdz sulīgam auglim un sapelējušam, sažuvušam augļa pēdējam stāvoklim.

“Pašportrets pie ābolu vainaga” demonstrē būtisku mākslinieka principu: nepieciešamību pēc līdzsvara. Darba kompozīcija ir rūpīgi izstrādāta. Tās pamatā ir krusta zīme. Krusts darbu sadala gandrīz vienādos, horizontāli un vertikāli simetriskos laukumos. Vertikālajā dalījumā, attiecībā pret centrālo asi ir redzams mākslinieka pretstats. Tas ir ābols. Ābols kā gatavs auglis ir atdalījies no ābeles, lai pildītu savu misiju. Ābola misija ir dot sēkliņu, no kuras izaug jauna ābele.

Redzam, ka kompozīcijā iezīmējas arī trijstūris. Trijstūra virsotne ir vainaga augšējā zaru krustā, bet apakšējo malu veido posms vainaga apakšā. Tajā līdz ar āboliem harmoniski iekļaujas arī mākslinieka sirmā galva. Darba centrā esošais ābols ar krītošo sēkliņu kļūst par centrālo, uzmanību piesaistošo, Dieva acs zīmi. Tomēr gleznas horizontālā dalījumā ir jūtams spriegums un pat bailes. Simboliski to varētu saukt par biedinājumu zemes dzīves krāšņajai un siltajai izšķērdībai. Tās ļoti kontrastē ar augstākas patiesības lakonismu un atturību un mudina uz garīgu un miesisku mērenību.

(Kulakova, I. “Neērtais Lancmanis”. Artterritory: 13.09.2011.

Pieejams: https://artterritory.com/lv/vizuala_maksla/recenzijas/895-neertais_lancmanis/)

Portrets ir vizuālās mākslas žanrs. Portretus gleznoja jau senajā pasaulē.

Pašportrets ir portreta žanra veids, kurā autors attēlo pats sevi. Tā mākslinieks var labāk izprast savu identitāti, pārdomāt personīgās vērtības un savus uzdevumus sabiedrībā.

Šajā tematā to varēsi labāk saprast.

<p>Sasniedzamie rezultāti Temata beigās es</p>	<p>Kādā veidā es iemācīšos? Lai to sasniegtu, stundās es</p>
<ul style="list-style-type: none"> • analizēšu sabiedrībā aktuālu procesu izpausmes laikmetīgajā mākslā; • komentēšu man nozīmīgo; 	<ul style="list-style-type: none"> • atkārtotu vēsturē mācīto par ievērojamām personībām; • meklēšu plašsaziņas līdzekļos spilgtas personības un mēģināšu atrast viņu identitāti raksturojošus faktus; • meklēšu, lasīšu un pētīšu informāciju par identitāti kā personības vērtību izpausmi;
<ul style="list-style-type: none"> • iedvesmošos no dažādiem mākslas darbiem; • veidošu savu mākslas darbu izlasi; • izmantošu mākslas darbu kā iedvesmu savam radošajam darbam; 	<ul style="list-style-type: none"> • izpētīšu uzskates līdzekli; • meklēšu sev nozīmīgus piemērus, kuros izmantoti dažādi izteiksmes līdzekļi;
<ul style="list-style-type: none"> • izmantošu dažādus radošās domāšanas paņēmienus ideju precizēšanā; 	<ul style="list-style-type: none"> • izmantošu uzskates līdzeklī ieteikto metodi kā radošās domāšanas paņēmienus savas idejas izteikšanai un savai identitātei atbilstošākā atveidojuma atrašanai;
<ul style="list-style-type: none"> • sekošu paša plānotiem radošā procesa soļiem; • daudzveidīgi izmantošu mākslinieciskos izteiksmes līdzekļus; • atbilstoši iecerēs mērķim savā radošajā darbā apvienošu dažādus mākslas veidus; 	<ul style="list-style-type: none"> • veidojot pašportretu savas identitātes parādīšanai, izmantošu oriģinālus risinājumus, dažādas tehnikas un paņēmienus;
<ul style="list-style-type: none"> • jaunrades darbā izmantošu savu estētisko pieredzi; • jaunrades darbā paudīšu savu gaumi, attieksmi pret dzīves un kultūras vērtībām; 	<ul style="list-style-type: none"> • piemēru un izteiksmes veidu izvēlē būšu atklāts un nemēģināšu tēlot kādu savu iecienītu personāžu; • domāšu par to, kas man tiešām patīk un ir svarīgs manā dzīvē; • rūpēšos par sava darba vizuālo kvalitāti;

<p>Sasniedzamie rezultāti Temata beigās es</p>	<p>Kādā veidā es iemācīšos? Lai to sasniegtu, stundās es</p>
<ul style="list-style-type: none"> • pamatošu savā pašportretā pausto identitāti; • pamatošu vizuālās formas izvēli; • saistīšu pamatojumu ar savu pamatskolā iegūto pieredzi; 	<ul style="list-style-type: none"> • izmantošu jau iegūto informāciju savas vizuālā tēla izvēles un atbilstības pamatojumam; • ievērošu kopīgi veidotos kritērijus;
<ul style="list-style-type: none"> • izvērtēšu un diskutēšu par savu un citu ieguldījumu, atklājumiem; • izjusti stāstīšu par radīšanas prieka un uzdrīkstēšanās pieredzi radošajā procesā. 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentēšu savu darbu; • izvērtēšu, analizēšu, pamatošu savu viedokli par mākslas iespējām izteikt konkrēta laikmeta kultūras vērtības, estētiskos priekšstatus un uzskatus; • piedalīšos ar savu darbu izstādē, ja tāda būs paredzēta; • rosināšu sarīkot izstādi, ja tāda nebūs paredzēta.
<p style="text-align: center;">Būtiskākie jēdzieni</p>	
<p>Sabiedrība un personības, sociālie tīkli, plašsaziņas līdzekļi un informācija, patiesība un ilūzija, pieredze, identitāte, pašportrets.</p>	

Temata apguve

Tu uzzināsi:

- ka radošai idejai ir jābūt personīgi aktuālai;
- ka idejas precizēšanai ir jāizmanto dažādi radošās domāšanas paņēmieni;
- ka mākslinieciskā tēla papildināšanai var izmantot:
 - ✓ tekstu,
 - ✓ skaņu,
 - ✓ attēlu,
 - ✓ kustību,
 - ✓ dažādas tehnoloģijas.

Tu pētīsi:

- kā laikmetīgajā mākslā parādās sabiedrībā aktuāli procesi.

Tu domāsi:

- kā komentēt sabiedrībā aktuālus procesus;
- kā pamatot personiski nozīmīgās aktualitātes;
- kā izvēlēties un attēlot sev raksturīgo pašportretā.

Tu darīsi:

- diskutējot atklāsi, ka visos mākslas veidos ir individuālas un sabiedrībai kopumā svarīgas pamatvērtības;
- diskutējot atklāsi, ka cilvēku emocionālie, estētiskie, sociālie un ētiskie uzskati var atšķirties;
- atklāsi, ka cilvēku uzskatus ir nepieciešams uztvert toleranti;
- veidojot savu pašportretu paša izvēlētā tehnikā, iekļausi tajā savai personībai raksturīgas iezīmes;
- secināsi, ko esi iemācījies;
- secināsi, kas vēl jāpilnveido.

Tu analizēsi dažādus mākslas darbus un plašsaziņas līdzekļos izmantotus paņēmienus, pārbaudīsi un apstrīdēsi apgalvojumus par populāru personību identitāti un veidosi izpratni par savu identitāti.